

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาวิเคราะห์อุเบกขาในพุทธปรัชญาเถรวาท

ผู้วิจัย : พระครูสมุห์สนั่น สุวณฺโณ (พิธิยานุวัฒน์)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (ปรัชญา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาสุริโย อุตตมเมธี ป.ธ.๙, M.A., Ph.D.

: ดร.แสง นิลนามะ ป.ธ.๗, พธ.บ., พธ.ม.(ปรัชญา), พธ.ด.

: อาจารย์กฤต ศรียะอาจ ป.ธ. ๔, พธ.บ, พธ.ม. (ปรัชญา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ ต้องการศึกษาดูเรื่องอุเบกขา ในกรอบของวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องอุเบกขาในพุทธปรัชญา ๒) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเรื่องอุเบกขาในพุทธอภิปรัชญา และ ๓) เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของอุเบกขาในพุทธเถรวาท

ผลการวิจัยพบว่า

จากการศึกษาพบว่า อุเบกขาหรือความวางเฉยที่ถูกต้อง หมายถึง ท่าทีการถืออุเบกขา หรือความวางเฉยแบบมีปัญญากำกับ ที่เรียกว่า “ญาณอุเบกขา” เป็นอุเบกขาที่อิงอาศัยความรู้คือ ปัญญา และต้องมาควบคู่กับปัญญาเสมอ เพื่อที่จะใช้ปัญญาพิจารณาให้เห็นประจักษ์ชัดว่า อะไรคือความจริง อะไรคือความถูกต้อง อะไรคือความดีงาม อะไรคือหลักการ โดยมีเป้าหมายหลักคือ (๑) เป็นการปฏิบัติอุเบกขาเพื่อรักษามโนกรรม (๒) เป็นการปฏิบัติอุเบกขาเพื่อรักษาสังคม และ (๓) เป็นการปฏิบัติอุเบกขาเพื่อรักษาธรรม

แนวคิดเรื่องอุเบกขาในเชิงอภิปรัชญา ทำให้พบว่า อุเบกขาในทางพุทธปรัชญา มีทัศนะเน้นไปในด้านนามธรรม ซึ่งสามารถที่จะจัดเข้ากับหลักอภิปรัชญาได้ ๒ แบบ คือ

๑.อุเบกขาแบบจิตนิยม เป็นการมองโลกด้วยภาวะความเป็นจริงทางด้านจิตใจ ไม่ยึดมั่นถือมั่นในวัตถุสิ่งของ ลักษณะแนวคิดเรื่องเป็นจริงของโลกและสรรพสิ่งแบบจิตนิยมทำให้มองเห็นว่า นอกจากสภาวะอันเป็นจริงที่มนุษย์รับรู้ด้วยประสาทสัมผัสแล้วยังมีความเป็นจริงอีกใน

สภาวะหนึ่งที่อยู่เบื้องหลังสภาพที่ปรากฏของสิ่งนั้น โลกแห่งความเป็นจริงของสรรพสิ่งในทัศนะของจิตนิยมจึงหมายถึงแนวคิดที่อยู่นอกประสบการณ์

๒. อุเบกขาแบบธรรมชาตินิยม คือการที่จิตมองเห็นความจริงตามเหตุปัจจัย แล้ววางใจเป็นกลางได้ธรรมชาติที่เป็นกลาง ๆ ไม่มีจิตใจ ไม่มีความคิดร้าย หรือคิดดี ความเป็นไปของธรรมชาตินั้น บางคราวก็อ่อนโยนละมุนละไมอำนวยความสะดวกทำให้มนุษย์พอใจและมีความสุข บางคราวก็ร้ายรุนแรงเป็นโทษก่อความทุกข์แก่มนุษย์

พุทธจริยธรรมนั้นเป็นหลักการหรือแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดี ที่ประเสริฐ อันเป็นวิธีการ หรือเครื่องมือในการ ไปสู่จุดหมายอันเป็นประโยชน์สูงสุด เป็นอุดมคติของชีวิต ครอบคลุมถึงเกณฑ์ตัดสินว่า การกระทำใดดีหรือไม่ดี ควรหรือไม่ควร พุทธจริยธรรมจึงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีของชาวพุทธ ซึ่งสามารถสรุป ตามวัตถุประสงค์ ได้เป็น ๓ ระดับด้วยกัน คือ

๑) พุทธจริยธรรมขั้นพื้นฐาน เป็นเบื้องต้นของธรรมจริยา ได้แก่ เบญจศีล อันได้แก่ ศีล ๕ (Five precepts) และเบญจธรรม อันได้แก่ ธรรม ๕ ประการ ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติฝ่ายศีล และธรรมที่สนับสนุนกัน เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติควบคู่กัน

๒) พุทธจริยธรรมขั้นกลาง จริยธรรมที่มีไว้ให้บุคคลปฏิบัติ เพื่อยกระดับคุณธรรม จริยธรรมให้สูงขึ้น ได้แก่ กุศลกรรมบถและเว้นอกกุศลกรรมบถควบคู่กันไปด้วย

๓) พุทธจริยธรรมขั้นสูง เป็นจริยธรรมระดับสูงสุดอันเป็นทางที่บุคคลประพฤติปฏิบัติตามแล้วจะห่างไกลจากข้าศึกภายใน คือ กิเลสเครื่องเศร้าหมอง ได้แก่อริยอัฏฐังคิกมรรค หรือมรรคมรรค ๘

Thesis Title : AN ANALYTICAL STUDY OF PHILOSOPHY IN UPEKKHĀ
IN THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY

Researcher : PHRAKRUSAMUSANAN THANAKARO (PITHOYANUVAT)

Degree : Master of Arts (Philosophy)

Thesis Supervisory Committee

: Phramahasuriyo uttamametree IX, M.A., Ph.D.(phil.)

: Dr.Saveng nilnama Pali VII, B.A.,M.A.,Ph.D.(Buddhist Studies)

: Mr.Krit Sriya-ach Pali IV,B.A., M.A. (Phil.)

Date of Graduation : 1 june 2011

ABSTRACT

This thesis is to study philosophically about equanimity in the context of three objectives that consist of 1) to study the concept of equanimity in Buddhist philosophy, 2) to study the concept of Metaphysics, 3) to study the value of equanimity in Buddhist ethics effecting Thai society.

The results of research is found that

Epekkhā or no indifferent feeling correctly means that holding equanimity under control of wisdom that called Yanupekkhā. It is depending on knowledge of wisdom and it always comes along with wisdom in order to consider clearly that what is the truth, what is the correction, what is goodness, and what is lastly principle with main objective as follows; 1) practice equanimity to keep person, 2) practice equanimity to preserve society, 3) practice equanimity to keep Dhamma.

For the concept of metaphysics, it leads to fact finding that equanimity in Buddhist philosophy tends to abstract view that is able to compatible with metaphysical principle in two forms namely;

1) As idealistic aspect, it is to look the world with the condition of mental reality. There is no attachment with materials. Concept of the reality of world and all beings idealistically leads to understand that except true condition that human percept with sensation, there is another reality behind appearing condition of that thing. Therefore the world of reality of all beings in the context of idealism is the concept beyond experience.

2) As naturalistic aspect, it is about seeing reality following causes and placing the mentality neutrally with no evil or good will. The condition of that nature is sometimes soft and able to serve benefit for human satisfaction and happiness. It is sometimes harsh and harmful of suffering to human.

That Buddhist ethics are the best and great principle or way to live which is the approach or instrument to reach aim that are supreme utility and ideology of life covering the deciding criteria that what is good or evil, appropriate or inappropriate. Buddhist ethics are the way to well-living of Buddhists which can conclude with three levels namely;

1) Basic ethic is primary of morality comprising five precepts and dhamma that are practical concept in both sila and dhamma enhancing mutually. It should be practical at the same way.

2) Medium ethic is the things human have to practice to raise the level of morality that is kusalâ-kammapathâ and refraining from akusalâ-kammapathâ at the same time.

3) Advanced ethic is the supreme for the way human follow becomes remote from internal enemy that called “kilesa-mind defiling”. It is eventually the noble eightfold path or the Ariyan eightfold way is known as the *maggâ*.